

25 LET KATEDRY KLINICKÉ ONKOLOGIE IPVZ 25th ANNIVERSARY OF THE CHAIR OF MEDICAL ONCOLOGY OF THE INSTITUTE OF POSTGRADUATE MEDICINE

KLENER P.

KATEDRA KLINICKÉ ONKOLOGIE IPVZ, PRAHA

Klinická onkologie je relativně mladým lékařským oborem, ale pro svůj význam si velmi brzy získala nezastupitelné místo v moderní medicíně. Podobně jako v jiných zemích s rozvinutým zdravotnictvím, měla i u nás perspektivu výrazného rozvoje. Adekvátní postavení oboru však nebylo samozřejmostí, a tak sice se zpožděním, ale postupně a již plně nezvratně se klinická onkologie zařadila mezi nepostradatelné lékařské disciplíny. Přispěl k tomu nepochybně i vzestupný trend incidence nádorových onemocnění a skutečnost, že vedle úmrtí na kardiovaskulární choroby se zhoubné nádory staly druhou nejčastější příčinou úmrtí. Až do poloviny minulého století byla dominantní léčebnou metodou radioterapie. Bylo tedy logické, že péče o onkologické nemocné se soustřeďovala na radioterapeutických odděleních. Rozvoj dalších léčebných disciplín, především chemoterapie a později i biologické léčby si vynutil i komplexnější přístup k onkologickým nemocným. Začala vznikat specializovaná onkologická pracoviště, která byla schopna vyhovět všem požadavkům na stále náročnější onkologickou léčbu, vyžadující i doplňkovou a podpůrnou léčbu. U nás prosadil novou koncepci onkologické péče před 30 lety prof. Stašek, který se též zasloužil o zřízení první české onkologické kliniky. Klinika, jako pracoviště tehdejší Fakulty všeobecného lékařství v Praze, vzala na svá bedra kromě léčebné a preventivní péče především pregraduální výuku onkologie. Zajistit systematické postgraduální vzdělávání se však podařilo až o pět let později. Na sklonku r. 1977 povolilo Ministerstvo zdravotnictví zřízení Katedry onkologie při Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů v Praze. Vedením katedry byl pověřen doc. Bek, tehdejší přednosta Onkologické kliniky. Stál před ním nelehký úkol. Především vytvořit koncepci postgraduálního vzdělávání a sestavit tým spolupracovníků, kteří by byli schopni zajistit pro celé území státu odpovídající erudici lékařů, zabývajících se diagnostikou a léčbou nádorových onemocnění. V prvních letech musel docent Bek tento úkol zvládnout pouze se dvěma asistenty a instruktorkou. Katedra začala organizovat specializované

kurzy, na které zajišťovala kvalifikované lektory nejen z lékařských fakult, ale i z výzkumných ústavů MZD a z ČSAV. Ve spolupráci s Onkologickou klinikou a Radioterapeutickým ústavem Na Bulovce organizovala katedra předatestační stážové pobyty („školící místa“) pro lékaře ze všech regionů Čech a Moravy. Na Katedře byl založen a postupně doplňován archiv audiovizuálních pomůcek, kartotéka abstrakt z onkologické literatury a postupně se budovala i příruční knihovna, kde byly pro školení k dispozici základní a tehdy těžko dostupné monografie oboru. Atestační zkoušky v prvních letech skládali především radioterapeuti, kteří si doplnili potřebné znalosti o moderních trendech v onkologii. Postupně se však okruh zájemců o získání kvalifikace z klinické onkologie rozšiřoval a tak již za prvních deset let existence katedry složilo úspěšně kvalifikační atestaci... uchazečů.

V r. 1988 převzal vedení katedry prof. Klener. Navázal na práci svého předchůdce a snažil se využít nových možností, které přinesl listopad 1989. Bylo to především navázání mezinárodních kontaktů jednak s evropskou školou onkologie (European School of Oncology), jednak s evropskou asociací pro vzdělávání v onkologii (European Association for Cancer Education - EACE). Ve spolupráci s European School of Oncology se uskutečnily v České republice 3 školící kurzy (Maligní lymfomy, Protinádorová chemoterapie a Karcinom ovaria). Prof. Klener se stal členem výboru EACE a byl jmenován prezidentem evropského kongresu této mezinárodní společnosti, který se konal v Praze v r. 1992. Ke změnám došlo i v práci katedry. Byl rozšířen počet asistentů, rozšířil se počet kurzů a školících míst, vznikla těsnější spolupráce s jinými katedrami IPVZ. Pracovníci katedry se zapojili i do výzkumné činnosti v rámci Interní grantové agentury MZ ČR. Byla zpřísněna kritéria pro složení atestační zkoušky, což se projevilo i stoupajícím počtem neúspěšně složených atestací. Pro zvýšení objektivitu v hodnocení znalostí stal se součástí zkoušky i počítačový test. Na přechodnou dobu bylo ke katedře přičleněno i Ambulantní onkologické centrum (AOC) v Praze 4-Opatově, které se stalo nejen centrem výukovým, ale plnilo pod vedením prim. Helmichové i nemalé úkoly v léčebně preventivní oblasti. Pro narůstající počty nemocných byla léčebně-preventivní složka činnosti tohoto centra převedena pod Všeobecnou fakultní nemocnici a AOC se stalo detašovaným pracovištěm Onkologické kliniky VFN. Výuková činnost však zde zůstala zachována a později byla naopak rozšířena i na výuku pregraduální a to nejen pro 1. a 2. LF ale též pro Ústav teorie a praxe ošetrovatelství I. LF. Ve spolupráci s Onkologickou společností ČLS J. E. Purkyně připravili pracovníci Katedry novou koncepci předatestačního vzdělávání a podíleli se na sestavení tzv. „Log-booku“, v němž uchazeči o atestaci prokazují absolvování všech součástí předatestační přípravy.

V současné době má katedra kromě vedoucího (prof. Klener), tajemníka (prim. Helmichová) a sekretářky (I. Amirouchová) ještě 6 odborných asistentů většinou na částečné úvazky 0,2-0,5 (doc. Konopásek, doc. Petruželka, dr. Haber, dr. Tesařová, dr. Trsková a dr. Strzondala). Asistenti připravují kurzy katedry, školící místa, přednášejí též v kurzech jiných kateder IPVZ, účastní se atestačních zkoušek jako examinační praktických dovedností. Počet žadatelů o přiznání kvalifikační atestace rok od roku stoupá, naproti tomu překvapivě klesá zájem o účast v kurzech katedry. Možné vysvětlení spatřujeme v neobyčejném nárůstu nejrůznějších postgraduálních seminářů pořádaných Českou lékařskou komorou, odbornými společnostmi i farmaceutickými firmami. Považujeme však za prioritní udržet vysoký standard atestačních zkoušek, bez ohledu na zdroj přípravy. Atestační komise byly proto rozšířeny o významné představitel oboru onkologie z různých regionů ČR a o zástupce ČLK. Domníváme se, že IPVZ musí garantovat vysokou odbornou úroveň lékařů-specialistů a Katedra klinické onkologie se snaží k tomuto poslání Institutu účinně přispět.